

Una oportunitat per a la pau

El passat 11 d'octubre es feia efectiu l'alto-el-foc a Bòsnia, impulsat pel mediador nord-americà Richard Holbrooke i acordat una setmana abans per bosnians, serbis i croats. Tot i que la treva no és respectada escrupolosament en tota la línia de front, la disminució de la tensió en la majoria del territori crea un ambient propici per a l'èxit de la conferència de pau que s'ha de celebrar el 31 d'aquest mes a Ohio, als Estats Units.

—*Creu que aquest alto-el-foc pot ser, definitivament, el que porti la pau als Balcans?*

—Es realment difícil d'advertir què pot passar. És probable que sigui un alto-el-foc durant un temps, durant tres mesos, un any, o tres anys, i que després la guerra torni a revifar d'una altra manera. Cada període sense guerra és aprofitat

Francisco Veiga, professor expert en els Balcans, ha publicat 'La trampa balcànica, una crisi europea de fin de siglo', un assaig sobre la guerra a l'Antiga Iugoslàvia.

pels contendents per rearmar-se. Això és el pitjor que podria passar. Tot depèn de si s'arriba a crear un projecte polític per a Bòsnia que sigui clar, creïble i que funcioni per a totes les parts. Els americans fan una cosa molt típica de la seva diplomàcia: muntar-ho sobre la marxa. Però tenen una bona base al seu favor com és el fet de distribuir diners; ajudar el vencedor, el vençut, la reconstrucció. El que passa és que el projecte polític és una mica confús, no queda clar què es vol fer amb Bòsnia, si una confederació, una federació o què. I aquest és el principal problema.

—*Quin va ser l'element determinant en el canvi de situació?*

—L'exèrcit croat. Això és el que ha capgirat la situació. Jo considero que la idea que es podia haver intervingut més directament des de fa

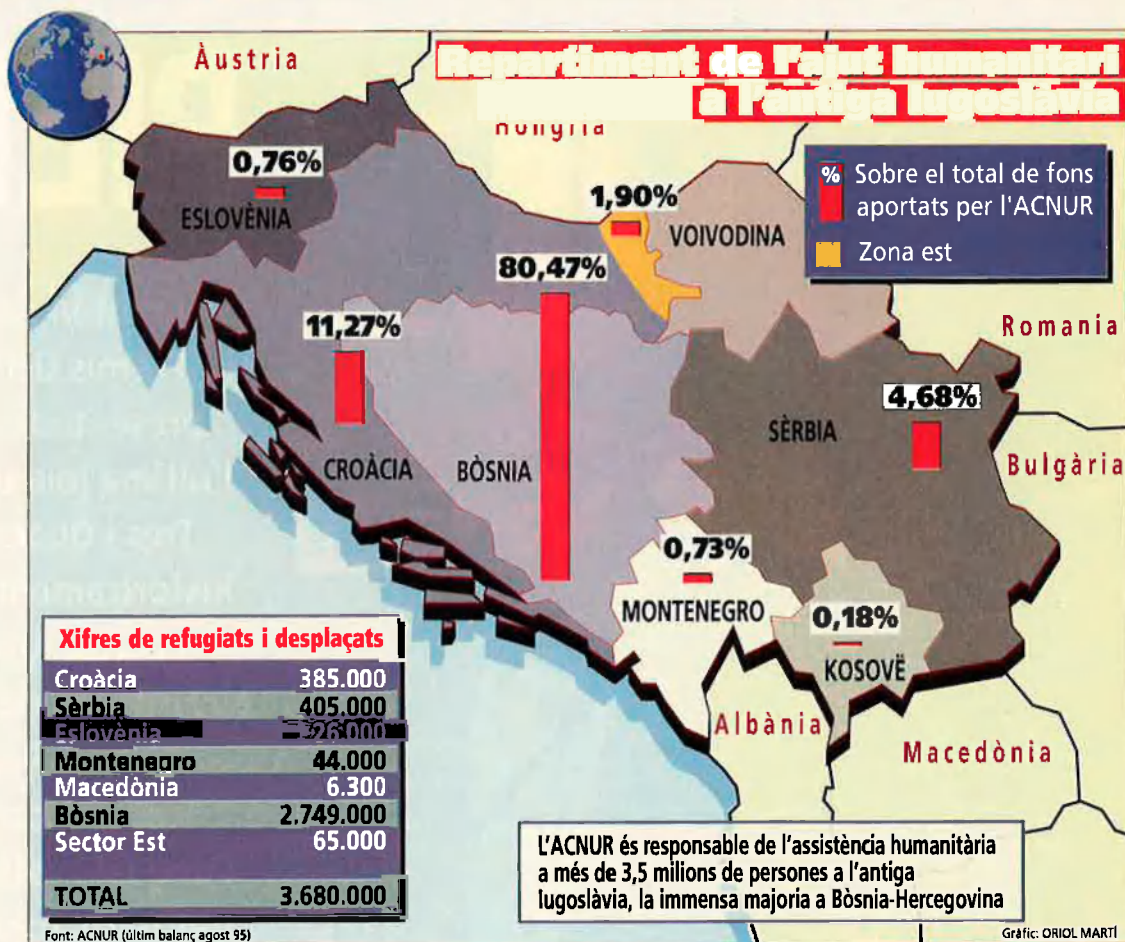
molt de temps és absolutament errònia. Ara hi ha uns elements que fan que la intervenció sigui possible, i que, a més, sigui un èxit. Aquest èxit de la intervenció internacional no són els bombardejos de l'OTAN. De fet, l'OTAN hauria pogut continuar bombardejant durant bastant de temps, i el general Mladic i els seus soldats haurien seguit als voltants de Sarajevo, fins a cert punt, deixant en ridícul les forces de l'Aliança Atlàntica. Però l'exèrcit croat, ben entrenat pels americans i amb una capacitat de maniobra molt bona, trenca les línies a Bòsnia Occidental, fa recular els serbis, i arriba pràcticament fins a les portes de Banja Luka. I dic els croats, i no els bosnians musulmans. L'Armija (exèrcit regular de Bòsnia, de majoria musulmana) és un petit desastre.

— *Què ha decidit l'actuació de les forces de Franjo Tudjman?*

— Fins al 1993 hi havia una guerra entre croats i bosnians musulmans. Però els nord-americans forcen els croats a detenir aquella ofensiva, amb una sèrie de promeses d'ajut econòmic i militar. Durant tot l'any 1994 hi ha hagut un suport occidental molt important a l'exèrcit croat, no tant a nivell d'armes com d'entrenament i preparació. I finalment, els han lliurat una gran quantitat de dades de reconeixement de satèl·lits i de serveis d'informació, facilitades pels avions espies nord-americans. Quan els croats van conquerir la Krajina, sabien exactament on estava cada cosa. Aquesta instrumentalització dels croats és perillosa per al futur, perquè el president Tudjman és absolutament impresentable, és un personatge bastant repugnant.

— *Com es pot evitar que el pla de pau, si es firma, no creï un focus de tensió permanent a la zona que popiciï en el futur una nova crisi?*

— Si realment s'aconsegueix aturar els combats; si efectivament, el projecte polític té una certa originalitat i funciona, i els fa gràcia a totes les parts, jo crec que hi ha una oportunitat per a la pau, a llarg termini. Si els serbis, els musulmans i els croats es posen ferms a treballar, els

diners són suficients i la reconstrucció de Bòsnia és eficaç, si es crea una economia de mercat en la qual no importi que en una empresa hi hagi un musulmà, tres croats i un serbi, no tenen perquè sorgir problemes, i d'aquí a 10 anys hi podria haver alguna mena de convivència.

— *I com afrontar el problema dels refugiats?*

— És complicat. És com un mirall trencat. Pots enganxar les peces però mai no hi tornaràs a veure com abans, quan estava nou. S'hi han viscut situacions aberrants, hi ha hagut intercanvis forçats de cases entre poblacions de diferents repúbliques, i una bona part no són retornables. Un cop es firmi la pau, si és durable, les divisions ètniques no es mantindran molt de temps, tot i que no es podrà reconstruir el panorama social i ètnic de Bòsnia al cent per cent, potser en un 60-70%. Ara bé, aquí hi ha dos bàndols: els que volen instaurar estats-nació ètnicament purs —una Croàcia per als croats sense res més, una Sèrbia per als serbis sense res més—, i després l'opció federalista o multiètnica, que encara és la del govern de Sarajevo. Des del meu punt de vista, l'opció més desitjable és la d'una Bòsnia multiètnica, tolerant, però la gran pregunta és per què poden conviure serbis, croats i bosnians a Bòsnia, i no podien conviure a Iugoslàvia. Per què era necessària la destrucció de Iugoslàvia, si el que es planteja ara és fer de Bòsnia una petita Iugoslàvia.

Virgínia Arqué